

Bakalářská práce Barbory Krucké s názvem „Specifika srbského a rumunského slovesného folkloru- kouzelné pohádky“ (46 stran textu, seznam odborné literatury) usiluje podle autorky o postižení vlivů, které působily na tradici kouzelných pohádek v Rumunsku a Srbsku, dále o zjištění vzájemných vlivů a posléze o zjištění, nakolik byly překlady těchto pohádek přijaty v českém prostředí (str.8-9).

Bakalářská práce je proto obsahově rozdělena do tří kapitol, z nichž 1. kapitola „Sběry pohádek v Rumunsku a Srbsku“ (str. 10-28) je dále členěna do tří částí. První část (str. 10-19) tvoří stručný přehled historického vývoje rumunské společnosti a kultury ve všech třech knížectvích, z nichž jistě nejsložitější byla situace v Sedmihradsku; zde od nástupu Habsburků převládal vliv katolické církve, proti němuž podporovala obyvatelstvo knížectví Valašsko a Moldavsko. Pravoslavní Rumuni byli diskriminováni, nepočetné domácí elity se zpravidla asimilovaly; pravoslaví jako náboženství vesměs utiskovaného zemědělského obyvatelstva se tak stávalo výrazem rumunské etnické identity, ovšem laicizace kultury začínala velmi pozdě. V Sedmihradsku proto od 18.století začínalo i úsilí Rumunů o národní emancipaci, k němuž náležely také sběry ústní lidové slovesnosti v 19.století.. Autorka zde připomíná známé vlivy osvícenství či romantismu, ale i mocensko-politické vlivy zejména v období první poloviny 19.století; od roku 1862 pak začínaly edice rumunských pohádek zásluhou domácích badatelů, z nichž nejznámější autorka stručně charakterizuje.

Druhá část této kapitoly (str. 20-26) je věnována obdobnému přehledu historického vývoje Srbska, jehož kultura byla podle autorky poznamenána synkretismem i důsledky odlišných historických podmínek v západní a východní části země. Rozkvět srbského státu ve 14.století však natolik inspiroval domácí literaturu a folklorní tvorbu, že se srbská lidová slovesnost stala součástí duchovního života i základem pozdějšího srbského národního mýtu (str.21). Také Srbové se stejně jako Rumuni identifikovali s pravoslavím a s národním jazykem, byť po pádu srbského státu následoval exil obyvatelstva a zánik autokefalie srbské pravoslavné církve; nositelem národní kultury se stávala ústní lidová slovesnost, poznamenaná postupně i vlivy koexistence křesťanské a muslimské kultury na Balkáně. Od 18.století se ke stávajícím mocenským vlivům přidal vliv pravoslavného Ruska, ale hlavní společenské a kulturní změny nastaly – jak známo - v 19.století; počátky srbské národní emancipace vycházely z prostředí pravoslavné církve, na základě ústní lidové slovesnosti však vznikl spisovný jazyk i nová národní literatura (str. 22-24). Obnova srbské kultury narážela i zde na absenci intelektuálních elit, až vystoupení Vuka Stefanoviče Karadžiče přineslo rozhodující obrat.

Třetí část této obsáhlé kapitoly „Srovnání kontextu sběru pohádek“ (str. 27-28) pak shrnuje získané poznatky a stanoví styčné body vývoje obou zemí.

Následující 2. kapitola „Překlady srbských a rumunských pohádek u nás“ (str. 29-31) je zčásti komentovaným výčtem českých edic rumunských a srbských pohádek – bohužel však většinou bez bližší charakteristiky edic a sběratelů, ovšem s výjimkou textů V. S. Karadžiče.

Poslední 3. kapitola „Komparace vybraných pohádkových textů“ (str. 32-44) vychází ze známé Proppovy „Morfologie pohádky“, přičemž vybrané rumunské texty čerpají z českého překladu Pavla Beneše (Odeon 1975), srbské texty z edic V. S. Karadžiče v překladu Rudolfa Lužika (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959). Ke komparaci si autorka zvolila tři kouzelné pohádky: rumunskou pohádku „Dědova hodná dcera“ s její srbskou verzí „Jaká služba, taková záplata“; dále rumunskou pohádku „Tři králové bratři“ a srbskou verzi „Podivný pták“; a posléze rumunskou pohádku „Statečný bojovník a zlatá jablka“ se srbskou verzí „Zlatá jablona a devět pávic“. Na základě analýzy a komparace vybraných textů pak autorka dospěla ke zjištění, že rumunské a srbské pohádky se navzájem velmi podobají; určité rozdíly jsou ve větším rozvinutí děje u rumunských pohádek, které jsou také stylisticky propracovanější, postrádají vulgarismy, vypravěč zde vstupuje do děje, pohádky mají i dlouhé úvodní a závěrečné formule – což ovšem může být dáno i úpravami sběratelů. Naproti tomu totiž srbské pohádky v Karadžičových zápisech, do jejichž textů slavný sběratel – jak známo – zasahoval jen výjimečně, podle autorky více odpovídají mluvenému projevu (str.41-44).

Bakalářská práce, usilující o postižení vlivu konkrétního historického a sociokulturního kontextu na vývoj ústní lidové slovesnosti a jejích specifíků, nemohla být zaměřena „jen“ na analýzu vybraných kouzelných pohádek, ale musela obsahovat i nástin historického vývoje obou zemí jako součást interpretace zmíněných folklorních textů. Přes dílčí připomínky ke zpracování bakalářské práce, jejíž tématický záběr by také bylo možno rozšířit – například o typologii postav Turků, Řeků atd. ve folklorní tradici Rumunů a Srbů – se však domnívám, že autorka si osvojila základní teoretický přehled i potřebné znalosti odborné literatury.

Předkládaná bakalářská práce Barbory Krucké je prvním pokusem autorky o samostatnou odbornou práci, jejíž tematika a úroveň zpracování odpovídá požadavkům, kladeným na tento typ studentských prací; proto ji doporučuji k přijetí a k obhajobě.

3.9. 2012

Dr. Lucie Polová
Město Chotěboř FFVK